

درسنامه فقه تطبیقی

(مذاهب پنجگانه: امامیه، حنفی، مالکی، شافعی و حنبلی)

طاهره سادات نعیمی

سرشناسه : نعیمی، طاهره سادات، ۱۳۵۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : درسنامه فقه تطبیقی (مذاهب پنجگانه: امامیه، حنفی، مالکی، شافعی و حنبلی)/مؤلف: طاهره سادات نعیمی
 مشخصات نشر : تهران؛ انتشارات کتاب آوا، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۱۸۲ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۳۰۰-۴
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : فقه تطبیقی
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۵ ق ۷ / ۲ / ۵۶۴۳ / KM
 رده‌بندی دیوید : ۴۲۱ / ۲۳۲۵۶۳
 شماره کتابشناس ملی : ۴۱۹۳۲۵۷

درسنامه فقه تطبیقی

(مذاهب پنجگانه: امامیه، حنفی، مالکی، شافعی و حنبلی)

انتشارات کتاب آوا

مؤلف:	طاهره سادات نعیمی
ناشر	کتاب آوا
نوبت چاپ	اول - پاییز ۱۳۹۵
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	۱۲۰۰۰۰ ریال
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۳۰۰-۴

نشانی مراکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، جنب حقیقت، پلاک ۴، واحد ۴
 شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۱۳۰ - ۶۶۴۰۷۹۹۳ - ۶۶۴۷۴۶۴۵ - ۶۶۴۶۱۱۵۸

www.avabook.com Email:

avabook_kazemi@yahoo.com

نشانی فروشگاه: اسلامشهر، خیابان صیاد شیرازی، روبروی دانشگاه آزاد، جنب دادگستری

شماره تماس: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

فهرست مطالب

فصل اول

۱۱	باز شناخت کلیات فقه تطبیقی
۱۲	تعاریف و اصطلاحات
۱۲	فقه
۱۶	شریعت
۱۷	حقوق
۱۹	فقه تطبیقی و تفاوت آن با حقوق تطبیقی
۲۰	پیشینه نگارش فقه تطبیقی و پیغامات آن در جهت تقریب مذاهب اسلامی
۲۴	مهمترین منابع فقه تطبیقی
۲۹	چکیده مباحث فصل نخست
۳۳	تمرین

فصل دوم

۳۵	آشنایی با مذاهب اسلامی و پیشوایان آنها
۳۶	مذاهب
۳۶	مذاهب فقهی
۴۳	مذهب حنفی و پیشوای آن
۵۲	مذهب مالکی و پیشوای آن
۵۸	مذهب شافعی و پیشوای آن
۶۲	مذهب حنبلی و پیشوای آن
۶۵	مذهب امامیه و پیشوای آن امام صادق (ع)

چکیده مباحث فصل دوم	۷۱
تمرین	۷۹

فصل سوم:

نقاط اشتراک و ریشه‌های اختلاف بین مذاهب اسلامی	۸۱
مقدمه	۸۲
اشتراک در منابع اصلی استنباط	۸۴
ریشه‌های اختلاف	۸۶
فصل سوم	۹۲
تمرین	۹۶

فصل چهارم:

مصادیق کاربردی اسرارک و اختلاف	۹۷
مبحث اول: عبادات	۹۸
طهارت	۹۸
مطهرات	۱۰۰
وضو	۱۰۴
نماز	۱۱۱
روزه	۱۲۲
تمرین	۱۳۹
مبحث دوم: عقود و ایقاعات	۱۴۰
نکاح	۱۴۰
طلاق	۱۵۲
تمرین	۱۶۷
فهرست منابع و مآخذ	۱۶۹

مقدمه

منزلت و جایگاه متون درسی در دانشگاه‌ها و بهره‌مندی از ثرات ارزشمند متون فقهی ایجاب می‌کند که در بازسازی، پالایش و اصلاح و تدوین متون درسی، اهتمام و تلاش مضاعفی صورت گیرد.

از سویی دیگر، به فراخور زمان و مکان و تغییر و تبدل نسل‌های علمی، انتظارات و الگوهای تعلیم و تربیت، مسئولیت اساتید و دانشوران را در این حیطه دشوارتر می‌سازد. فقه پویا برای طی کردن مسیر طولانی پالایش و کارآمدی، به مساعدت علمی و تلاش‌های خستگی‌ناپذیر دانشمندان این دانش غنی، عظیم نیازمند است.

قرآن کریم را سعادت‌مندی انسان و انجام عبادات و روش‌های اجتماعی، منش‌های اقتصادی و سیاسی انسان را به گونه‌ای کاملاً بیان فرمود. با این وجود به دلیل بیانگری کلی و عدم توضیح و تفصیل در ارائه احکام، این مهم را بر عهده پیامبر اکرم (ص) - طبق حکمی صریح (و انزلنا علیک الذکر لتبین للناس ما نزلنا) - داد. علمای اسلام به عنوان محققین و متخصصین متعهد و امانت‌داران میراث پیامبر (ص) وظیفه سنن‌بسط و استخراج احکام از مبانی مطرح شده در قرآن کریم و سخن پیامبر (ص) را عهده‌دار می‌باشند.

با توجه به اینکه امت اسلام، از عنصر وحدت و یکپارچگی برخوردار است، فقه امت واحده اسلامی مرهون استنباط و تلاش بی‌وقفه علمای تخصصی است که از میان منابع اسلامی به برداشت احکام مبادرت ورزیده‌اند.

متون تاریخی حاکی از آن است که پس از وفات پیامبر اکرم (ص) و با مرور زمان و گسترش دامنه‌های مکانی و زمانی اسلام، فقهاء و دانشمندان علم فقه با مسائل ناپذیر و نیازمند به تبیین مواجه می‌شدند که در این حیطه، شیعه با پیشوایانی که در کلام رسوالت (ص) بر جانشینی آنان تأکید شده بود، چالش‌های مربوط به علوم را حل می‌نمود. با این وجود عده‌ای از مردم با رویکرد صحابه‌محوری و دیگر علماء سعی در رفع چالش‌ها و پاسخ به پرسش‌ها نموده و شیوه اجتهاد پیشوایان فقهی در برخی موارد نامساوی با پیشوایان دیگر بود.

عملکرد فتوا همچنان استمرار یافت تا در نتیجه مذاهب فقهی حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی و امامیه از برجسته‌ترین مذاهب و نشان‌دارترین آنها در سراسر جهان متشر گشت.

کتاب حاضر با بهره‌گیری از کتب فقهی و اصولی تطبیقی مذاهب خمسّه با رویکردی آسان‌محور در جهت تبیین مذاهب، شیوه‌های استنباط، منشا اختلاف و اشتراک هر یک تلاش دارد که با

تبیین نقاط اشتراک و اختلاف، یافتن مسئله و شناخت آن ضمن تبیین مذاهب فقهی و زمینه‌های پیدایش آنها به تطبیق در موضوعات فقهی پردازد.

سامانه‌ی کتاب حاضر بر اساس چهار فصل اصلی پایه‌گذاری شده است. فصل اول تحت عنوان: بازشناخت کلیات فقه تطبیقی به تبیین اصطلاحات فقه تطبیقی می‌پردازد و در این فصل از منابع و معاجم لغوی، فقهی و حقوقی استفاده شده است.

همچنین به برخی از مهمترین منابع و کتب فقه تطبیقی به گونه‌ای موجز اشاره شده است. فصل دوم تحت عنوان: آشنایی با مذاهب اسلامی و پیشوایان آنها به تعریف و تبیین مذاهب فقهی، شروع تاریخی اختلافات و مهمترین عوامل تسریع پیدایش مذاهب فقهی پرداخته شده است.

افزون بر آن به صورت مختصر، زندگی نامه، روش اجتهادی و شخصیت فقهی و منابع استنباط فقهی پیشوایان مذاهب بیان شده است. در فصل سوم، نقاط اشتراک و ریشه‌های اختلاف بین مذاهب اسلامی بیان شده است. قسمت اعظم این فصل برگرفته از کتاب ارزشمند «خاستگاه‌های اختلاف در فقه مذاهب» نوشته: دکتر مصطفی ابراهیم الزلمی است که به مباحث ریشه‌ای اصولی و فقهی اهتمام ویژه‌ای داشته است. فصل چهارم به مهمترین مصادیق و مثال‌های کاربردی اشتراک و اختلاف اشاره شده است. سیر مباحث مذکور در این فصل، برگرفته از مباحث کتاب «فقه تطبیقی مذاهب پنجگانه» محمد جواد مغنیه بر سه کافم به جواد، است. با این وجود به منابع اصلی مذاهب فقهی در جهت غنای بحث مراجعه شده و در آن نیز تنوع صورت گرفته است.

به طور کلی در این کتاب، نویسنده سعی بر این داشته که با زبان علمی به گونه‌ای آسان و در قالب فصل‌هایی مجزا علاوه بر تبیین و تحلیل به تلخیص مسائل و حل اهتمام ورزد. همچنین برای جهت دهی بهتر یادگیری دانشجویان علاقه مند به مطالعه در فقه تطبیقی، تمرین‌هایی کاربردی و راهبردی در اواخر هر فصل گنجانده شده است.

امید که با نگارش و تأمل در این دست از کتب، مقدمات لازم و واکاوی برای رسیدن به مرحله‌ای جدید از پژوهش و نگارش در فقه تطبیقی فراهم گردد.

طاهره سادات نعیمی

۱۳۹۵